

OVER *EUPATORIUM ODORATUM* L.

door

J. van Borssum Waalkes

Op Zondag 24 Augustus 1952 maakte de afdeling Bogor onder leiding van collega J. H. Kern en steller dezès, een excursie in het dal van de Tjiliwung, ten noorden van Sempur (alt. $\pm$ 250 m). Op de dijkjes tussen de aldaar gelegen visvijvers zagen wij hier en daar een plant, welke op een afstand aan een zeer forse babadotan (*Ageratum*) deed denken, maar bij nader beschouwen een *Eupatorium* bleek te zijn. Met de publicatie van mej. Dr J. Koster (in Blumea 1: 351-537. 1935) over de onderfamilie *Eupatorieae* der Compositen in de Indonesische archipel, kon de plant niet nader worden gedetermineerd. Bij verdere studie bleek ze *Eupatorium odoratum* L. te zijn, een soort uit tropisch Amerika, die Indonesië begint te veroveren. Prof. van Steenis schrijft er over in Reinwardtia van 1952 (1: 478-480) onder zijn rubriek „Miscellaneous Botanical Notes” en ook mej. Koster bespreekt de soort in een latere publicatie (Blumea 7: 289. 1952). Uit zijn stuk citeer ik de volgende vindplaatsen met jaar van verzamelen:

- 1872 Bengalen: Dacca
- 1910 Siam
- 1934¹⁾ Sumatra: Deli
- 1938 Maleis Schiereiland: Kedah
- 1940 Natuna eilanden
- 1940 Bij Sindangbarang (West Priangan, vlak bij de Zuid-kust)
- 1950 Tussen Parungkuda, Tjibadak en de Wijnkoopsbaai, overvloedig (1-600 m)
- 1951 Noord-helling G. Salak ($\pm$ 800 m).

De vondst in Deli wordt vermeld door de heer J. C. van der Meer Mohr in „De Tropische Natuur” van 1936 (25: 96-99), een stuk waarin hij de plant uitvoerig bespreekt. Een tweetal photo's van hem drukken wij hierbij nog eens af. Van der Meer Mohr vermoedt, dat de plant zijn vestiging dankt aan proeven van het Deliproefstaten om de plant als bestrijder van alang-alang te gebruiken. De proeven slaagden niet, omdat de zaden traag kiemden en de planten in het begin langzaam groeiden (zie ook Mededel. Deli-Proefstat. 3: 64. 1909). De soort verspreidde zich in Deli en omgeving snel, hetgeen ook blijkt uit latere korte mededelingen van dezelfde auteur („De Tropische Natuur” 27: 226. 1938 en „Chronica Naturae” 103: 165. 1947).

1) Eigenlijk reeds in 1931, doch deze vondst werd niet geverifieerd.



Fig. 1 Bloeiende struik van *Eupatorium odoratum* L.

Doch op meer plaatsen is de soort waargenomen. Een schrijven van Prof. van der Pijl aan het Herbarium Bogoriense (van 2 Juni 1952) bevat de volgende mededeling: „De nieuwe „kirinjuh" (? *Eupatorium* met kleur etc. van *Ageratum*), die ik twee jaar geleden inzond van Z.-Sukabumi en later ook van de G. Masigit rapporteerde, vond ik vanmorgen in enkele exemplaren in een grasveld nabij de sterrewacht (= Lembang) (1300 m).” Op 1 October 1952 bracht ik met enige collega's een bezoek aan het natuurmonument te Depok (alt. ± 100 m). De bomen op dit terreintje zijn alle gekapt door de bevolking (de stobben lopen weer uit, zodat kans bestaat, dat het bos zich bij goede bewaking op de lange duur weer enigszins herstelt), zodat door het overvloedige licht zeer veel onkruiden zijn binnengedrongen. Onder deze onkruiden bevond zich ook weer onze nieuwe *Eupatorium*, die natuurlijk werd verzameld.

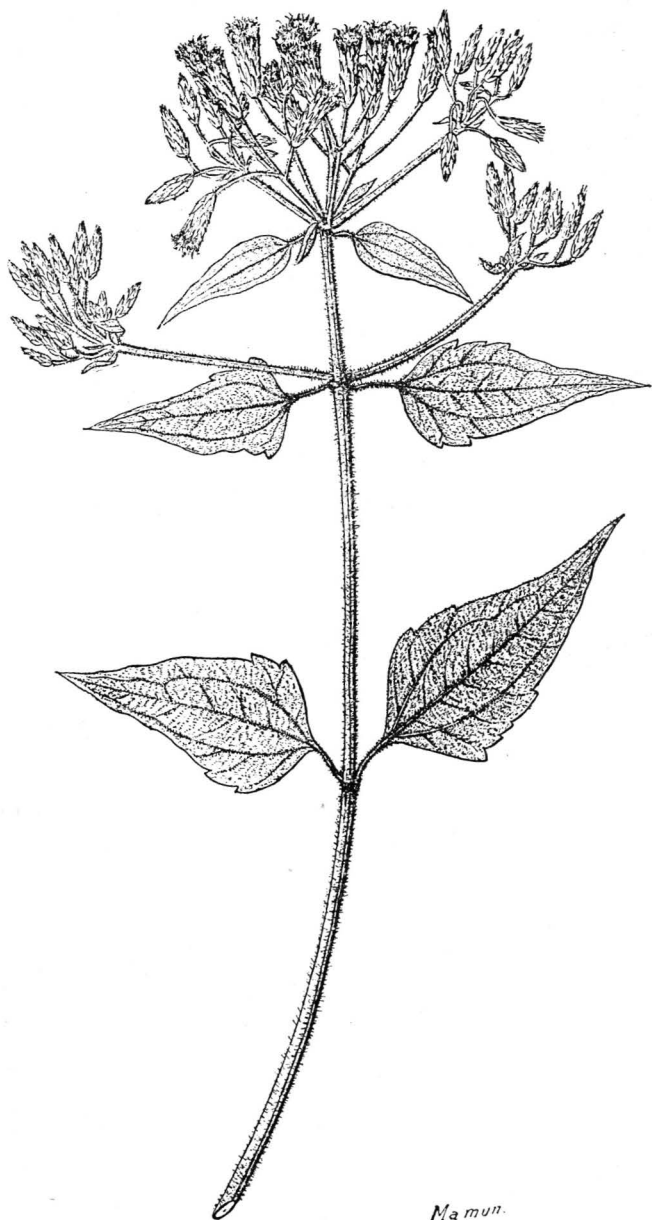
Begin Januari 1953 had ik het genoegen een bezoek te mogen brengen aan de onderneming Gunung Susuruh ten NW van Padalarang bij Tjikadongdong (alt. ± 600 m) onder leiding van den heer J. Boutmy, administrateur van deze onderneming. Gunung Susuruh is een oude rubberonderneming, waar bomen staan van een halve meter of meer dik. In de jonge aanplantingen

(2-3 jaar oud) toonde de heer B o u t m y mij een plant, die daar zeer overvloedig groeide, plaatselijk zelfs bijna monovegetatie vormde. Hij wilde graag de naam weten, omdat de plant, die daar vroeger niet voorkwam, volgens hem een goede alang-alang bestrijder was. Het was weer onze *Eupatorium odoratum*.

Dat de soort bruikbaar is voor alang-alang bestrijding laat zich denken. De planten groeien snel, waarbij de uitgespreide, soms overhangende of opstijgende takken met de vrij dichte bebladering, de er onder groeiende alang-alang spoedig van het zonlicht afsluiten. De planten kunnen ongeveer manshoog worden, maar zijn rondom de jonge rubberboompjes gemakkelijk te wieden, omdat ze niet als alang-alang diep gaande wortelstokken hebben en de stengels verder weinig taai, zelfs vrij bros zijn. In de oudere aanplantingen zagen we ze bijna nergens, zonder twijfel omdat de soort, evenals alang-alang, geen schaduw kan verdragen. Ook Van Steenis wijst op de goede eigenschap van *Eupatorium odoratum*. Hij zegt (p. 480): "It suppresses *Imperata* and other coarse grasses, but it may be a nuisance in open tea-gardens and other low cultivations, converting them into thickets by its vigorous growth and sprawling habit, which physiognomically resembles



Fig. 2 *Eupatorium odoratum* L. gedeeltelijk in vrucht.



Mamun.

Fig. 3 *Eupatorium odoratum* L.

that of *Lantana*." In theetuin en andere lage culturen zal de plant inderdaad schadelijk kunnen zijn, hoewel zij volgens mij daar beter te bestrijden moet zijn dan *Lantana*. De snelle verspreiding van de soort is uiteraard te danken aan het "zaad", dat vruchtpluis bezit en daardoor gemakkelijk door de wind wordt meegevoerd. In het veld is de soort gemakkelijk te herkennen. De habitus is die van een forse *kirinjuh* (*Eupatorium inulifolium* H.B.K.), terwijl de blauwpaarse bloemhoofdjes inderdaad wel iets aan die van b.v. *Ageratum houstonianum* doen denken. Stengels en bladen zijn zacht kortharig, behalve de bovenzijden der bladen, die iets ruw aanvoelen. Bijgaande tekening kan misschien nog dienen voor vergelijking. Vermeld mag nog worden, dat het materiaal in Indonesië verzameld tot f. *squarrosus* Kost. behoort.

Weer dus een van de vele Amerikaanse onkruiden, die hun weg, in practisch alle gevallen door toedoen van de mens, naar Indonesië gevonden hebben. Maar deze keer een plant die, blijkens het bovenstaande, ook nog enig nut heeft.

Summary

The author discusses the fast dispersal of *Eupatorium odoratum* L., a weed from tropical America, through Indonesia. He points out the use, which the plant may have, for suppressingalang-grass.

TJIDSCHRIFTAANKONDIGING

BERITA GUNUNG BERAPI, diterbitkan oleh Dinas Gunung Berapi R.I. Bandung, Rp. 30.— setahun.

Telah sampai kemedja kami No. 1 — 2 tahun I Berita j.t.d.a. itu. Menurut kata pengantarja, maka penerbitan j.t. adalah sebagai bahagian dari pada Djawatan Geologi, sehingga dapatlah memberikan keterangan-keterangan tugas dinas itu, jaitu sebenarnja pekerdjaan jang selalu diselenggarakan dengan sukar dan berbahaja. Semua itu adalah untuk kepentingan negara dan rakjat. Dengan publikasi jang demikian dimaksudkan pula mentjari dan membaharui hubungannja dengan badan-badan jang sama diluar negeri.

Karangan-karangan jang dimuat didalamnja, bahasa Indonesia, Inggris dan Djawa, jaitu tulisan nama-nama jang terkenal sebagai ahli-ahli gunung berapi dan geologi dengan gambar jang indah-indah serta peta-petanja, dibuat dengan bantuan AURI. Semuanja itu mendjelaskan bagi kita tentang seluk beluk gunung² jang berapi. Sekarang ini di Indonesia banjak gunung² jang bergerak, meletus dan jang memberi tanda-tanda akan meletus, maka peristiwa gunung-gunung itu mendjadi bertambah aktuul. Dengan membatja Berita ini dapat pula kita mengetahui riwayat gunung-gunung berapi itu masing-masing diseluruh Indonesia dan adalah sebenarnja kewadajiban bagi kita orang Indonesia akan banjak-banjak mengetahui itu, karena pentingnja.